

9. Struhanets L. V. Kultura ukraïnskoi movy i movna osobystist uchytelia [Culture of Ukrainian Language and Linguistic Identity of the Teacher]: avtoref. dys. na zdobuttia nauk. stupenia kand. filol. nauk : spets. 10.02.01 „Ukrainska mova” / Liubov Vasylyvna Struhanets; The National Academy of Sciences of Ukraine, Institute of Ukrainian language. – K., 1996. – 22 p.

УДК 811.111:378.147

Н. М. ОДЕГОВА

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МОВНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ НАПИСАННЯ АБЗАЦУ ЯК СТРУКТУРНОЇ ОДИНИЦІ АНГЛОМОВНОГО ПИСЕМНОГО ТЕКСТУ

Розглянуто поняття абзацу як засобу логіко-композиційного членування писемного тексту. Висвітлено принципи побудови тематичного абзацу та призначення топікального, допоміжного і заключного речень. Конкретизовано вміння написання абзацу. Розроблено групу вправ, спрямованих на розвиток визначених умінь у контексті формування англомовної компетентності в письмі. Запропонована послідовність вправ передбачає покрокове навчання написання різних за призначенням типів речень із поступовим переходом до продукування висловлювання на рівні абзацу. Показано, що важливе місце займають парна та групова форми роботи, які значно знижують дію фактору стресу, пов'язаного з породженням висловлювань на письмі.

Ключові слова: абзац, топікальне речення, допоміжне речення, заключне речення, вміння написання абзацу, група вправ, формування англомовної компетентності в письмі.

Н. Н. ОДЕГОВА

ОБУЧЕНИЕ СТУДЕНТОВ ЯЗЫКОВЫХ СПЕЦИАЛЬНОСТЕЙ НАПИСАНИЮ АБЗАЦА КАК СТРУКТУРНОЙ ЕДИНИЦЫ АНГЛОЯЗЫЧНОГО ПИСЬМЕННОГО ТЕКСТА

Рассмотрено понятие абзаца как средства логико-композиционного членения письменного текста. Освещены принципы построения тематического абзаца и функции топикального, вспомогательного и заключительного предложений. Выявлены конкретные умения написания абзаца. Разработана группа упражнений, направленных на развитие выявленных умений в контексте формирования англоязычной компетентности в письме. Предложенная последовательность упражнений предполагает пошаговое обучение написанию вышеуказанных типов предложений с постепенным переходом к формулированию высказываний на уровне абзаца. Указано, что важное место занимают парная и групповая формы работы, которые значительно снижают действие фактора стресса, связанного с порождением письменных высказываний.

Ключевые слова: абзац, топикальное предложение, вспомогательное предложение, заключительное предложение, умения написания абзаца, группа упражнений, формирование англоязычной компетентности в письме.

N. ODEGOVA

DEVELOPING SKILLS OF COMPOSING A PARAGRAPH AS A STRUCTURAL ELEMENT OF AN ENGLISH-LANGUAGE WRITTEN TEXT WHEN TEACHING WRITING TO LANGUAGE STUDENTS

In the article the author explores the concept of paragraph as a means of logically structuring a written text; outlines the principles of arranging a body paragraph; examines the functions of a topic sentence,

supporting sentences and a concluding one; identifies the specific skills of writing a paragraph; offers a set of activities aimed at mastering the specified skills in the context of developing English-language competence in writing. The suggested sequence of activities presupposes step-by-step practice in writing sentences of the types mentioned with the gradual transition to composing complete paragraphs. Special attention is paid to pair and group work for the purpose of lessening the adverse effects of writing-related stress.

Key words: *paragraph, topic sentence, supporting sentence, concluding sentence, writing skills, set of activities, developing English-language competence in writing.*

Формування компетентності в письмі є одним із найскладніших завдань сучасної методики викладання іноземних мов. Труднощі, які спіткають оволодіння цим видом мовленнєвої діяльності, зумовлюються, з одного боку, його специфікою, адже письмо порівняно з говорінням, слуханням та читанням передбачає функціонування більшої кількості мовленнєвих аналізаторів, а з іншого – негативним ставленням тих, хто навчається, до продукування писемних текстів [4, с. 185–186; 9, с. 11].

На вирішення зазначеного завдання спрямовано численні наукові дослідження, які висвітлюють проблему формування іншомовної компетентності в письмі, зокрема, англійською мовою. Різним аспектам навчання англійського писемного мовлення присвячені праці таких вітчизняних і зарубіжних учених, як В. В. Бебих, Г. Е. Борецька, Е. В. Васильєва, Т. В. Глазунова, О. В. Горбунов, Н. В. Зінукова, Т. М. Каменєва, О. Г. Квасова, Т. М. Корж, Г. Ф. Кривчикова, С. В. Литвин, О. О. Москалець, О. В. Пінська, Г. С. Скуратівська, О. М. Устименко, Т. В. Хільченко, А. Ю. Чуфарлічева, О. В. Щур, D. R. Ferris, T. Haring-Smith, J. Lane, E. Lange, A. Rothkegel та ін. Розглянуто практичні й академічні жанри письма, обґрунтовано та розроблено відповідну методику навчання. У межах цієї публікації нас цікавить питання, яке є актуальним для продукування писемних висловлювань у більшості жанрів, – навчання написання абзацу як структурної одиниці писемного тексту. Мета статті полягає в тому, щоб розкрити сутність поняття «абзац», визначити вміння, які забезпечують його смислову й структурну цілісність, розробити групу вправ для розвитку зазначених умінь під час формування англійської компетентності в письмі у студентів мовних спеціальностей.

У словнику методичних термінів Е. Г. Азімова та А. М. Щукіна *абзац* розглядається як «відрізок писемного або друкованого тексту, який містить понадфразову єдність або її частину та є засобом логіко-композиційного членування тексту» [1, с. 7]. З огляду на те, що *понадфразова єдність* визначається у тому ж словнику як «складне синтаксичне ціле, відрізок мовлення у формі послідовності двох або більше самостійних речень, об'єднаних спільністю теми в смислові блоки» [1, с. 269], абзац також має складатися з кількох речень. Оптимальною кількістю вважається 3–6 речень [2, с. 126–127; 5, с. 75; 7, с. 137].

Зазначимо, що речення в межах абзацу диференціюються за своїм призначенням. Так, у *топікальному реченні (topic sentence)*, яке у більшості випадків розпочинає абзац [8, с. 74; 10, с. 54], повідомляється предмет обговорення й окреслюється основна ідея (*controlling idea*), яка розкривається в *допоміжних реченнях (supporting sentences)* – шляхом надання пояснень або/та прикладів (у вигляді фактів, статистичних даних, власних спостережень тощо). Щодо *заключного речення (concluding sentence)*, яке підсумовує сказане в абзаці та часто є парафразою топікального речення, то воно вважається факультативним елементом і може бути відсутнім. Проте наявність заключного речення сприяє забезпеченню цілісності й завершеності абзацу [6].

Дотримання основних рекомендацій із написання зазначених вище типів речень дозволяє автору писемного тексту зосередитися на головній думці абзацу, забезпечити послідовність висловлювання та виключити нерелевантну інформацію. Важливою умовою побудови абзацу є також доцільне використання відповідних засобів міжфразового зв'язку, що зумовлює зв'язність тексту на цьому рівні.

Наявність абзаців у писемному тексті має велике значення як для його автора, так і для адресата. Щодо автора, то членування тексту на абзаци дозволяє логічно побудувати висловлювання, поступово формулюючи ідеї та розвиваючи їх в окремих абзацах, і таким чином здійснити бажаний вплив на адресата. З точки зору останнього правильний розподіл тексту на абзаци значно полегшує його сприйняття.

На жаль, як показує практика, значний відсоток студентів не розуміє ролі абзацу як структурної одиниці писемного тексту і при створенні власних висловлювань навіть не намагаються розподіляти їх на абзаци. Так, у межах експериментального навчання написання рецензій на художні твори, яке було проведено в Харківському національному педагогічному університеті імені Г. С. Сковороди, за результатами передекспериментального зрізу лише 38,5% студентів отримали бали за критерієм «логічний порядок абзаців» (у більшості текстів розподіл на абзаци був відсутнім). Стосовно смислової і структурної цілісності абзаців, то лише в 35,4 % робіт було висловлено тільки одну головну думку в абзаци. Ще менше студентів (24,6 %) продемонстрували знання про те, що абзац складається з 3–6 речень та повинен мати топікальний ланцюжок [3, с. 156].

На нашу думку, таке ігнорування студентами поняття абзацу зумовлюється передусім несформованістю вмінь побудови цієї структурної одиниці тексту, а саме:

- уміння написання топікального речення;
- уміння побудови топікального ланцюжка, який забезпечує цілісність, послідовність висловлювання та відносну завершеність абзацу;
- уміння написання заключного речення;
- уміння забезпечення зв'язності тексту на рівні абзацу (за рахунок лексичної повторності, доцільного використання займенників, з'єднувальних слів і паралельних конструкцій).

Формування зазначених умінь вимагає організації цілеспрямованої роботи з написання абзаців на базі спеціально розроблених вправ. При цьому ефективність певної групи вправ визначається урахуванням основних теоретичних відомостей стосовно типів абзацу, принципів побудови, а також функціонально-сміслових типів письма.

Відповідно до місця та ролі в межах писемного тексту розрізняють такі типи абзаців, як *вступний (introductory)*, *заклучний (concluding)*, *перехідний (transitional)* та *тематичний (topical/body paragraph)*. При цьому останній тип переважає кількісно, адже саме тематичні абзаци становлять основну частину писемного тексту та містять розвиток головних ідей [8, с. 71, 105–110]. Кожний із зазначених типів має свою специфіку, яку необхідно враховувати при навчанні написання абзацу. Ми вважаємо, що ґрунтовне дослідження специфіки побудови різних типів абзаців та розробка відповідних завдань виходять за межі однієї статті, отже, в цій публікації буде розглянуто особливості написання одного із зазначених типів абзацу, а саме тематичного.

Визначальну роль у забезпеченні ефективності абзацу щодо розвитку конкретної ідеї грає логічна послідовність речень. У методичній літературі описано різні принципи побудови тематичних абзаців, провідними з яких є такі: *за хронологією*, *за просторовими характеристиками*, *від загального до конкретного*, *від конкретного до загального*, *від найменш до найбільш важливої інформації*, *від проблеми до її вирішення* [8, с. 88]. Вибір принципу організації речень у тематичних абзацах зумовлюється жанром, до якого належить текст, і змістом конкретного абзацу, однак найпоширенішим вважається прямування від загального до конкретного [8, с. 89]. Цей принцип, на нашу думку, найскладнішим із точки зору формування писемної компетентності, адже, як показали результати зазначеного вище експерименту, розрізнення загального та конкретного є проблематичним для багатьох студентів. Утім саме здатність автора прямувати від узагальнень до конкретики та навпаки вбачається однією з передумов забезпечення ефективності писемного висловлювання [8, с. 78]. У цьому відношенні актуальності набуває формування вмінь написання топікального та заключного речень, а також побудови топікального ланцюжка за допомогою допоміжних речень. З огляду на вищесказане, в межах цієї публікації зосередимо увагу на організації матеріалу від загального до конкретного.

Принцип побудови абзацу зумовлює функціонально-смісловий тип письма: *опис*, *повідомлення/розповідь*, *міркування* тощо. Так, зазначення просторових характеристик є описом якогось об'єкта, переказ подій у хронологічному порядку становить розповідь, пошук шляхів для вирішення проблеми передбачає міркування. Щодо прямування від загального до конкретного, то, зважаючи на поширеність цього принципу побудови абзацу, він може бути реалізований як у межах опису, так і під час розповіді або міркування.

Визначення сутності поняття тематичного абзацу, особливостей його змісту та будови, а також умінь, які забезпечують цілісність цієї структурної одиниці тексту, логічність і зв'язність

висловлювання, утворює підґрунтя для розробки групи вправ для навчання студентів мовних спеціальностей написання абзацу англійською мовою. В межах цієї групи вправи буде впорядковано відповідно до конкретних умінь побудови абзацу (зазначених вище) та розташовано з урахуванням основних методичних рекомендацій: від *рецептивних* через *рецептивно-репродуктивні* до *продуктивних*, що відображає логічну послідовність засвоєння матеріалу: сприйняття – відпрацювання – вільне вживання; від *повністю керованих* завдань, розрахованих на надання студентами конкретних, передбачених викладачем «вірних» відповідей, через *частково керовані* до завдань із *мінімальним ступенем керування*, які на відміну від попередніх не містять опору та передбачають продукування студентами самостійних висловлювань, прояв їхньої творчості та індивідуальності; від *парних/групових* вправ, що створюють більш сприятливі умови для творчості, до *індивідуальних* вправ, виконання яких вимагає від студентів більшої самостійності та готовності брати на себе відповідальність за отриманий результат. Щодо ступеня *комунікативності* вправ, то враховуючи природу письма як виду мовленнєвої діяльності, вважаємо за доцільне пропонувати студентам вправи, які мають комунікативну спрямованість і передбачають здійснення спілкування. З іншого боку, зважаючи на відносну обмеженість писемної діяльності студентів умовами навчального процесу, ми припускаємо, що більшість завдань буде мати *умовно-комунікативний* характер.

Отже, пропонуємо таку групу вправ.

Вправи для розвитку вміння написання топікального речення:

Вправа № 1.

Тип вправи: рецептивна, умовно-комунікативна, повністю керована, парна.

Вид вправи: аналіз тексту.

Мета: розвинути вміння розпізнавання топікального речення та розуміння його функції в межах абзацу.

Task: In pairs read the paragraph given below and underline the sentence that contains its main idea (**the topic sentence**). Give your reasons.

Broadly speaking, there are two educational systems in the United Kingdom: one covering England, Wales and Northern Ireland and the other in Scotland. The two systems have different emphases. Traditionally the English, Welsh and Northern Irish systems have emphasized depth of education whereas the Scottish system has emphasized breadth. Thus English, Welsh and Northern Irish students tend to sit a small number of more advanced examinations and Scottish students tend to sit a larger number of less advanced examinations. It should be noted that local English practice can vary from this general picture although across Scotland the system is well nigh universal [11].

Вправа № 2.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, частково керована, парна.

Вид вправи: трансформація зразка мовлення.

Мета: розвинути вміння написання топікального речення.

Task: The topic sentence states what the paragraph will be about and conveys the main idea. In the paragraph given below the topic sentence is too general to properly perform its function. Rewrite this sentence, making it more specific and ensuring that it fits the supporting sentences. Work in pairs.

Learning a foreign language is a lengthy and complicated process. For teachers of English as a foreign language, the question is, "How can we incorporate cultural knowledge and understanding within the context of our English language classes?" Simply having an acquaintance with the grammar, syntax, phonetics, and some of the social conventions associated with English will not give learners real insights into the nuances of the daily lives of the people whose language they hope to speak. Increasingly, language teachers are recognizing the need to incorporate sociocultural factors into their classrooms; however, there is a lack of consensus on how to introduce cultural elements into the lessons.

Compare your topic sentence with the author's one: *It could be argued that an integral part of learning a foreign language is acquiring some familiarity with the culture associated with it [12].*

Вправа № 3.

Тип вправи: рецептивно-продуктивна, умовно-комунікативна, мінімально керована, індивідуальна.

Вид вправи: написання топікального речення.

Мета: розвинути вміння написання топікального речення.

Task: The paragraphs given below [13] lack the topic sentences. Think of an appropriate one for each paragraph and write them in the spaces provided.

Implementing tablets in schools requires purchasing hardware (the tablet) and software (the textbooks), building new wi-fi infrastructure, and training teachers and administrators how to use the technology. Implementation costs for e-textbooks on iPad tablets are 552% higher than new print textbooks in an average high school. Lee Wilson, a prominent education marketing expert, estimated the annual cost per student per class with tablets to be \$71.55 vs. \$14.26 for print textbooks.

Students may pay attention to apps, email, games, and websites instead of their teachers. 87 % of teachers believe that today's digital technologies are creating an easily distracted generation with short attention spans. Four-fifths of students aged 8 – 18 multitask while using digital media.

The brain interprets printed and digital text in different ways, and people generally read digital text 20–30% slower than print. According to Pulitzer Prize winning technology writer Nicholas Carr, peer-reviewed studies show that reading hyper-linked text may increase the brain's «cognitive load», lowering the ability to process, store, and retain information, or translate the new material into conceptual knowledge.

Compare your topic sentences with the original ones:

Using tablets is more expensive than using print textbooks.

Tablets have too many distractions for classroom use.

People who read print text comprehend more, remember more, and learn more than those who read digital text.

Вправи для розвитку вміння побудови топікального ланцюжка, що забезпечує цілісність, послідовність висловлювання та відносну завершеність абзацу:

Вправа № 4

Тип вправи: рецептивна, умовно-комунікативна, повністю керована, групова.

Вид вправи: аналіз тексту.

Мета: розвинути вміння розпізнавання допоміжних речень і розуміння їхніх функцій стосовно топікального речення.

Task: In groups of 3–4 reread the paragraphs in Tasks 1–3 and analyse the way the supporting sentences interact with the topic sentence. Say whether the supporting sentences provide an explanation, an example, or both.

Вправа № 5.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, частково керована, групова.

Вид вправи: завершення зразка мовлення.

Мета: розвинути вміння побудови топікального ланцюжка.

Task: The topic sentences below (the underlined ones) do not get enough development. Make the paragraphs complete by adding 2 or 3 supporting sentences. Try to provide an example where there is an explanation or vice versa. Work in groups of 3–4.

- Online communication doesn't give us a full picture of the person we are communicating with. In their posts people tend to mention only the highlights of their lives leaving out mundane or embarrassing details.
- Social networking poses obvious dangers. It is hardly surprising as we do not always know who we communicate with.
- Communicating online can easily become an addiction. I have an acquaintance that can't make an important decision without first discussing the issue in question with the readers of her blog.

Вправа № 6.

Тип вправи: рецептивно-продуктивна, умовно-комунікативна, мінімально керована, індивідуальна.

Вид вправи: написання допоміжних речень.

Мета: розвинути вміння побудови топікального ланцюжка.

Task: For each of the following topic sentences write the supporting ones (3–4 sentences) providing explanations, examples, or both:

- *Assessment is an essential part of the learning process.*
- *Giving money as a present means taking the easy way out.*
- *The key to achieving one's aims is an unshakeable belief in oneself.*

Вправи для розвитку вміння написання заключного речення:

Вправа № 7.

Тип вправи: рецептивна, умовно-комунікативна, повністю керована, парна.

Вид вправи: аналіз тексту.

Мета: розвинути вміння розпізнавання заключного речення та розуміння його функції в межах абзацу.

Task: In pairs read the following paragraph paying special attention to the concluding sentence. Analyse the way it interrelates with the topic sentence and the supporting ones.

Some informative and persuasive paragraphs reveal the supporting details before the main idea. The topic sentence, therefore, comes at the end of a paragraph. This approach is particularly effective for building suspense and for dramatic effect. This arrangement forces readers to move through all the details before encountering the organizing effect of a main idea [14, с. 75].

Вправа № 8.

Тип вправи: рецептивна-продуктивна, умовно-комунікативна, мінімально керована, парна.

Вид вправи: написання заключного речення.

Мета: розвинути вміння написання заключного речення.

Task: The concluding sentence that sums up the supporting details and restates the main idea presented in the topic sentence is an optional feature of a paragraph. It is worth considering when the writer gets a feeling that the ending is too abrupt and the main point needs reinforcing.

In pairs look through the paragraphs in Task 3. Choose one that you think could benefit from a concluding sentence. Suggest an alternative ending.

Вправа № 9.

Тип вправи: рецептивна-продуктивна, умовно-комунікативна, мінімально керована, індивідуальна.

Вид вправи: написання заключного речення.

Мета: розвинути вміння написання заключного речення.

Task: Look through the paragraphs you wrote in Task 6. Wrap each one up with an appropriate concluding sentence.

Вправи для розвитку вміння забезпечення зв'язності тексту на рівні абзацу:

Вправа № 10.

Тип вправи: рецептивна, умовно-комунікативна, повністю керована, групова.

Вид вправи: аналіз тексту.

Мета: розвинути вміння розпізнавання прийомів забезпечення зв'язності тексту.

Task: In groups of 3–4 take another look at the paragraphs given in the previous tasks and try to identify different techniques of achieving coherence – continuity, a smooth connection between the sentences.

Note: the basic techniques of coherence are:

- effective use of transitional expressions;
- effective use of pronouns;
- repetition of key words (and their synonyms);
- effective use of parallel structures.

Вправа № 11.

Тип вправи: рецептивно-репродуктивна, умовно-комунікативна, частково керована, парна.

Вид вправи: трансформація зразка мовлення.

Мета: розвинути вміння вживання прийомів забезпечення зв'язності тексту.

Task: Work in pairs. Swap the paragraphs you wrote in Tasks 6 and 9. Study them carefully to determine the degree of coherence and to identify the techniques used for this purpose. Suggest improvements and make the corresponding changes (2–3 suggestions per paragraph).

Вправа № 12.

Тип вправи: продуктивна, комунікативна, частково керована, групова.

Вид вправи: написання абзацу.

Мета: розвинути вміння побудови абзацу.

Task: You are going to have a group discussion on blogging. Prepare for the discussion by writing a paragraph (3–6 sentences) about the advantages (Team A) and disadvantages (Team B) of keeping one's own blog.

Вправа № 13.

Тип вправи: продуктивна, комунікативна, мінімально керована, індивідуальна.

Вид вправи: написання абзацу.

Мета: розвинути вміння побудови абзацу.

Task: One of the websites you frequently browse called “Talking Gadgets” holds weekly online discussions inviting contributions from the users. This week's discussion is entitled “Unnecessary Inventions”. Write a paragraph (3–6 sentences) about a device that you think needn't have been invented.

Вправа № 14.

Тип вправи: продуктивна, комунікативна, мінімально керована, індивідуальна.

Вид вправи: написання абзацу.

Мета: розвинути вміння побудови абзацу.

Task: Now that you have had some practice in writing paragraphs you can share your impressions about the challenges one may face at this stage of creating a text. Express your thoughts in a paragraph (3–6 sentences).

Як бачимо, виконання розробленої групи вправ передбачає поступовий перехід від написання окремих речень до побудови абзацу як структурної одиниці тексту. Відпрацьовуючи продукування різних за своїм призначенням типів речень (топікального, допоміжних, заключного), студенти мають змогу зосередитися на властивостях кожного з них, усвідомити їхню роль у межах абзацу та дослідити шляхи їхньої взаємодії. Крім того, послідовне зростання обсягу тексту, що продукується, має очевидні переваги і в психологічному аспекті, адже завдання сформулювати речення є менш стресовим, ніж завдання, що полягає у написанні завершеного абзацу. Все це створює сприятливі умови для формування і розвитку зазначених вище вмінь написання абзацу.

Розроблена група вправ спрямована на побудову тематичних абзаців, що складають основну частину писемного тексту. Вивчення особливостей інших типів абзацу (вступного, заключного, перехідного) та розробка відповідних завдань визначають напрями подальшого дослідження проблеми формування англомовної компетентності в письмі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Азимов Э. Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам) / Э. Г. Азимов, А. Н. Щукин. – М.: Изд. ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Кривчикова Г. Ф. Методика інтерактивного навчання писемного мовлення майбутніх учителів англійської мови: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Г. Ф. Кривчикова. – Харків, 2005. – 238 с.
3. Одегова Н. М. Методика формування англомовної компетентності в письмі у процесі навчання майбутніх учителів написання рецензій: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02 / Н. М. Одегова. – Харків, 2012. – 260 с.
4. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: навч. посібник / О. Б. Тарнопольський. – К.: Фірма “ІНККОС”, 2006. – 248 с.
5. Тучина Н. В. Олімпіада з англійської мови: завдання на завтра / Н. В. Тучина // Іноземні мови в навчальних закладах. – 2004. – № 2. – С. 71–75.
6. Good Paragraph Writing // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ieltsbuddy.com/paragraph-writing.html>
7. Stephens M. New Proficiency: Writing / Mary Stephens. – Pearson Education Limited, 2002. – 144 p.
8. Troyka L. Q. Simon & Schuster Handbook for Writers : Annotated Instructor's Edition / L. Q. Troyka. – [3d ed.]. – Englewood Cliffs: Prentice Hall, 1993. – 940 p.
9. White R. Process writing / R. White, V. Arndt. – Harlow: Longman, 1991. – 186 p.
10. Wyrick J. Steps to Writing Well with Additional Readings / J. Wyrick. – Harcourt Brace College Publishers, 1998. – 640 p.

Джерела ілюстративного матеріалу:

1. Education in the UK // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.gtcs.org.uk/education-in-scotland/scotlands-education-system.aspx>
2. Frank J. Raising Cultural Awareness in the English Language Classroom / Jerrold Frank // English Teaching Forum. – 2013. – № 4. – Vol. 51. – P. 2–11.
3. Tablets vs. Textbooks. Pros and Cons [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://tablets-textbooks.procon.org/>

REFERENCES

1. Azimov E. G. Novyj slovar' metodicheskikh terminov i ponjatij (teorija i praktika obuchenija jazykam) [The New Dictionary of Methodological Terms and Concepts (Theory and Practice of Teaching Languages)], Moscow, IKAR Publ., 2009. 448 p.
2. Krivchykova G. F. Metodyka interaktyvnogo navchannja pysemnogo movlennja majbutnih uchyteliv anglijs'koi' movy. Dys, kand. ped. nauk [Methodology of Using Interactive Techniques when Teaching Writing to Future English Language Teachers. Cand. ped. studies diss.], Kharkiv, 2005. 338 p.
3. Odegova N. M. Metodyka formuvannja angломовnoi' kompetencii' v pys'mi u procesi navchannja majbutnih uchyteliv napysannja recenzij. Dys, kandydata ped. nauk [Methodology of Developing English-language Competence in Writing in the Course of Teaching Reviewing to Future Teachers. Cand. ped. studies diss.], Kharkiv, 2012. 260 p.
4. Tarnopol's'kyj O. B. Metodyka navchannja inshomovnoi' movlennjevoi' dijial'nosti u vyshhomu movnomu zakladi osvity: navchal'nyj posibnyk [Methodology of Teaching Foreign Languages in a Linguistic Higher Educational Institution: Study Guide], Kyiv, INKOS Publ., 2006. 248 p.
5. Tuchyna N. V. Olimpiada z anglijs'koi' movy: zavdannja na zavtra [English Language Olympiad: Tasks for Tomorrow]. Inozemni movy v navchal'nyh zakladah, 2004, vol. 2, pp. 71–75.
6. Good Paragraph Writing. Available at: <http://www.ieltsbuddy.com/paragraph-writing.html> (accessed 10.11.2015).
7. Stephens M. New Proficiency: Writing. Pearson Education Limited, 2002. 144 p.
8. Troyka L. Q. Simon & Schuster Handbook for Writers: Annotated Instructor's Edition [3d ed.]. Englewood Cliffs, Prentice Hall, 1993. 940 p.
9. White R. Process writing. Harlow, Longman, 1991. 186 p.
10. Wyrick J. Steps to Writing Well with Additional Readings. Harcourt Brace College Publishers, 1998. 640 p.

Dzherela iljustratyvnoho materialu:

1. Education in the UK. Available at: <http://www.gtcs.org.uk/education-in-scotland/scotlands-education-system.aspx> (accessed 16.11.2015).
2. Frank J. Raising Cultural Awareness in the English Language Classroom. English Teaching Forum, 2013, № 4, vol. 51, pp. 2–11.
3. Tablets vs. Textbooks. Pros and Cons. Available at: <http://tablets-textbooks.procon.org/> (accessed 17.11.2015)

УДК – 371.333:811.111

Р. І. ВІКОВИЧ

ТРУДНОЩІ АУДІЮВАННЯ АНГЛОМОВНИХ ТЕЛЕНОВИН

Наведено короткий огляд основних досліджень з проблеми навчання аудіювання на основі аудіо- та відеоматеріалу. Визначено об'єктивні та суб'єктивні труднощі сприйняття на слух іншомовного тексту. Представлено результати опитування, проведеного серед студентів вищого навчального закладу щодо труднощів, з якими вони стикаються при прослухованні/перегляді інформаційних програм англійською мовою. Запропоновано чотири групи об'єктивних труднощів аудіювання англomовних теленовин: а) пов'язаних зі змістом аудіотексту; б) пов'язаних з мовною формою; в) пов'язаних з композиційно-смісловою структурою аудіотексту, г) пов'язаних з умовами пред'явлення англomовних інформаційних сюжетів. Визначені труднощі розглянуто на прикладі інформаційного повідомлення телеканалу CNN.

Ключові слова: англomовні теленовини, опитування, об'єктивні труднощі, суб'єктивні труднощі.